

Boža z hol.: Po dvou letech.

Veselo bývá na konci masopustu v městě, veseleji však v horských vískách, u nás, pod Nízkými Tatrami.

Konec masopustu! Fašangy! Od rána chodí hoši po dědině a fašangují. Fašangují? Zpívají v každém domečku píseň jednu, hned ji dohoní druhá a přeskočí třetí. A cikán Petr, primáš, se svou partou dnes také vydělá. Děvčátka podarují mládence slaninou, koblihami a vajíčky. A maminky strčí do kasičky, kterou nosí nejmladší šuhajík, nějaký ten grošík na pálenku. Však není zadarmo a chlapi za to večer „protočí faldy“ jejich děvušce. Jaká by to byla taká zábava bez pálenky. Jak by se junáci jinak měli rozkurážit. Ah, jak ta pálenka dělá divy; dodává smělosti, kterou tak rády mají večer při zábavě děvčata, která piští a přepiští i cikána Petra s jeho bandou. Pálenka dodává smělosti; pálenka je ale i základnou zločinu. —

Dnes fašanguje také Ludvík Šajgal a hle, kdo by to řekl, Ludvík Babják s ním. Tito dva od maličkosti svádějí spolu zápasy. Nebylo by zábavy, aby při ní Šajgal nepopasoval se — nepozápasil — s Babjákem. Jednou Šajgal dává druhý den po zábavě zelené listí na modřinu pod okem, po druhé zas Babják mírní bolest oteklé tváře octem a žlutou hlínou.

Neměli se rádi, ač žádný z nich nevěděl ani proč. A tato jednoduchá věta, „neměli se rádi“, přivedla Šajgala do kriminálu a Babjáka do hrobu.

Šajgal dnes pije, ne snad, že by byly doby, kdy by vůbec nepil, to ne, ale dnes pije, jak se zdá, s rozvahou. Tančí „odzemky“ v nálevně a na sál, kde je vlastní zábava a taneční rej, se ani nepodívá. Zato Babják dnes je vesel, sestra má zasnoubení a pije se na konto snoubence. Je zde příčina k pití, ač ani této Babják zpravidla nepotřebuje, neboť pije rád.

O 3. hodině po půlnoci, kdy není již radno býti přítomen masopustní zábavě, neboť se může skončiti všelijak, jde Babják ze sálu do nálevny. Proč vešel ani neví, ale je to jeho osud.

V nálevně jej Šajgal kamarádsky osloví: a, servus krstný, servus bratřík můj“, a blábolí radostí nad setkáním s odvěkým svým nepřitelem.

„Jaký já tobě krstný, ty pijan a já pořádný synek, žádný rváč,“ zlobně odbývá Babják Šajgala.

A tato slovní srážka nemá svědků, není zde nikoho, kdo by se nad ní pozastavil anebo

vedl ji v paměť. Jak také, vždyť jsou 3 hod. a je masopustní zábava. —

Babják odejde ven, podívat se na dvorek, na hvězdičky.

Možná také, že čeká na svoji vyvolenou, které čardáš rozproudil krev tak, že je třeba náruče milence k jejímu uklidnění, třeba zde na dvorku anebo kus dále, v boží přírodě.

Ráno našlo Babjáka na dvorku hostince. Válel se blíže odpadkové žumpy na hromadě smetí.

„A, popil sis kamaráde, popil, ale nevydržel,“ tak mudrují jeho druzi a vedou, či táhnou ho pod paži k domovu, k matce-vdově.

„Vyspat se synáček musí, pil více než snese,“ tak těší hoši matku, které „srdce ustálo“, když viděla na zemi svoji podporu, svého živitele.

Nesměla by býti matkou, aby nevyčila, co jejímu synovi hrozí. Nikdo jí to neřekl, vyčila to však instinktivně. Zanaříkala, zalamentovala a svolala tak sousedy, u nichž o radu není nouze.

Marně však naříkáš, matičko. Co sis prve jen myslila a co ti tvoje mateřské srdce jen napovědělo, to řekne ti určitě lékař, kterého hoši z blízkeho městečka dovezli.

A večer v 18 hodin leží tvoje naděje, tvoje radost a podpora na prkně v komoře a nedýše. Mozková mrtvice učinila konec jeho mladému životu. Tak řekl lékař, tak řekl ohledač mrtvol, věříš, třebaže ti srdce říká „nevěř“.

Zbývá již jen slavný pohřeb s družičkami a pak nezbytný „kar“. Nebude se při tom tancovat, neboť je konec masopustu a pryč je čas veselí.

Šajgal také chce mít účast na soustrastí s nešťastnou matkou a proto se nabídne kamarádu Julkovi, hrobníkovi, že mu pomůže pro Ludvíčka, kamaráda dobrého, vykopati hrob. A Jullek přijímá rád pomoc druhovu, který sice s nešťastným Babjákem sváděl půtky a bitky, ale takový konec mu přece jen nepřál.

„Dnes bude jistě nějaká prácička,“ míní velitel četnické hlídky, která právě dochází do obce Horní Líchy. Usoudil to z toho, že není jedné chatky, z které by nevyšel bačík a nezdravil až nápadně „pání čechníci“.

A nemýlil se. Starosta obce se mu svěruje, že Babják před 2 lety nezemřel přirozenou smrtí, ale byl zabit Šajgalem.

Bylo to těžké obvinění. Bylo, ale ještě těžší je je prokázati. —

Hrobař Julek ovšem vmetl včera veřejně Šajgalovi do tváře, že on Ludvíka zabil. Ale co hrobař Julek! Kdo by na toho dal! Opilec, který snad byl střizlivý pouze v lůno své matky. A když jej dnes chtěl velitel vyslechnouti, neudělal hanbu tomuto tvrzení občanů a byl pod obraz.

Ale Julek chce dnes mluvit, ví, jaksi v podvědomí to ví, že přonesl těžké obvinění a proto by je rád dokázal. Rád by ukázal světu, že také umí mluvit pravdu a nenávidí zlo. Nikdo mu však nechce věřit, nemůže. Vždyť je opilý a pak má spor se Šajgalem o tu nešťastnou nohu, kterou mu Šajgal v přátelské potyčce zlomil, co četníci žalovali soudu.

Je mu skoro k pláči a odchází k lesu. Tam ulehne pod smrček a usne spánkem zdravým a posilujícím. Slunečko svítí snítkami smrčků a laškuje, honíc se po tváři spáče tak, že ho probudí. Julek je střizlivý a protahuje se; pocítí žízeň, velkou žízeň. Ale náhle si vzpomene, proč sem přišel. Vzpomíná si, že jej vyslyšeli četníci a že se na něho dokonce zlobili, že balamutil svět hloupou pohádkou, kterou pobouřil celou klidnou vesničku.

A on přece mluvil pravdu. Nepřišel k němu před měsícem Šajgal s oteklou tváří a neřikal, že mu to udělal Čutorka a že se s tím Čutorkou vyrovná? Tak vyrovná, jako s Ludvíkem, kterému na záchodě jednu přidal. Nebyl on Julek padlý na hlavu a věděl hned, o kterém Ludvíkovi je řeč, třeba měl i tehdy pod čepicí. Ano. To musí nyní říci četníkům. Vstává a jde opět k vesničce.

Před obecním domem shluk lidu. Četníci vyslyšají a spisují. Spisují vše, co kdo ví o příhodě před dvěma lety. O špatně zakončeném masopustě. Nedá se však mnoho sepisovati, není zde nikoho, kdo by něco závažného mohl udati, a tak se točí hlídka v začarovaném kruhu. Šajgala si sice zajistili a mají jej v obecním domě, ale budou jej asi musít pustiti.

Julek dávno již vystřizlivěl a vypovídá velitel hlídky, co slyšel od Šajgala. Julek se drží, drží se i při konfrontaci a opakuje Šajgalovi jeho slova.

Šajgal zapírá. Ví, že může zapírat, případ nemá svědků, ale má již svoji minulost, již po třetí poroste tráva na hrobě Ludvíkově.

A Julek, korunní svědek, opilec; kdo tomu bude věřit. Vidí, že i četníci jsou na rozpacích, mají-li věřit Julkovi nebo jemu. Je zde ještě

něco, co Šajgalovi četníci již nadhodili a o čemž mezi sebou několikrát mluví.

Exhumace. Pitva. Tak se zjistí, jak nastala smrt.

A Šajgal, jako by již nyní stál před porotou, se brání. Obratně brání. Vždyť ten Ludvík mival záchvaty, to přece ví každý, každý to do svědčí a při takovém záchvatu spadl se schodů a ublížil si. Není přece maličkost spadnutí s 10 schodů a mimo to mohl padnouti hlavou na betonový sloup, který stojí zrovna proti schodům, vedoucím do dvora.

Otázka stihá otázku. Zdá se, že četníci jsou k neumoření a stále vymýšlejí nové a nové možnosti. Ve výslechu se střídají. Ti co mlčí, také nezahálejí a píší si otázky, kterými by Šajgala překvapili. Šajgal je však neúnavný, není k udořlán, a čas utíká.

Dávno jsou již osvětlena všechna okénka domků v Horní Liché a Šajgal se ještě drží.

Ale již zakolísal! Připustil, že Ludvíka viděl v nálevně, připustil, že ho viděl na schodech, připustil i to, že se s ním pohádal. Připustil konečně i to, že jej v sebeobraně shodil se schodů do dvora, neboť Babják ho napadal a staré nepřátelství se v něm probudilo. On, Šajgal, byl ale méně opilý a proto tentokrát vyhrál; shodil ho do dvora a šel domů, nestaraje se o jeho osud. —

Ještě jedenkrát celá událost se přetrásla ve vesničce. To tehdy, když přijelo auto s četníky, soudcem a čtyřmi lékaři a prohlédli vykopanou mrtvolu Babjaka. Lebka byla prasklá, prasklá na zadní straně a tak byla příčina smrti „ustále na“. Padla doměnka o mozkové mrtvici.

Šajgal byl pak souzen. Mírně souzen, neboť čas všechno zahojí. Staré a dobré přísloví. Spravedlnosti bylo zadost učiněno. Spravedlnosti lidské, která zváží vinu pachatelovu, uváží polehčující okolnosti a odhadne, kolika měsíci nebo lety lze spáchanou křivdu smířit.

Šajgal si oddychl. Rozsudek byl mírný a zbařil ho vidin, které ho stále pronásledovaly, neboť svědomí, ta vyšší spravedlnost, nedalo mu pokoje. Chtěl odolati, ale nemohl. Ludvík se mu několikrát zjevil v šatech, ve kterých ho posledně viděl. Svědomí ho volalo k zodpovědnosti!

A tak přišli na svoje i líchovští báčkové, kteří tvrdili, že jen pětkrát naroste tráva na hrobě oběti vraždy a pak se musí vrah doznati a svoji vinu usmířiti.